

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 11.04.2005.
KOM (2005) 141 galīgais

2005/0057 (CNS)

**INTEGRĒTĀS PAMATNOSTĀDNES ATTIECĪBĀ UZ IZAUGSMI UN
DARBAVIETĀM**

(2005–2008)

un ietver

KOMISIJAS IETEIKUMU

**par dalībvalstu un Kopienas ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm
(atbilstīgi EK Līguma 99. pantam)**

un

priekšlikumu

PADOMES LĒMUMAM

**par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm
(atbilstīgi EK Līguma 128. pantam)**

(iesniegusi Komisija)

SATURS

Paskaidrojuma raksts	3
1.1. Nepieciešamība pastiprināti pievērsties izaugsmei un darbavietām.....	3
1.2. Skats nākotnē	5
1.3. Integrētās pamatnostādnes (2005–2008)	6
1.4. Saturs un struktūra	8
1. daļa. Komisijas ieteikums par ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm (2005–2008).....	12
A iedaļa. Makroekonomikas politika izaugsmei un darbavietām	13
A.1. Makroekonomikas politika, kas rada apstākļus lielākai izaugsmei un vairāk darbavietām.....	13
A.2. Nepieciešamība nodrošināt dinamisku un pareizi darbojošos euro zonu	16
B iedaļa. Mikroekonomikas reformas Eiropas izaugsmes potenciāla palielināšanai	18
B.1. Eiropas pievilcības veicināšana investoru un darbaspēka piesaistīšanai	18
B.2. Zināšanas un jauninājumi izaugsmes sekmēšanai	21
2. daļa. Nodarbinātības pamatnostādnes (2005–2008)	24
Pielikums.....	27
1 Vairāk cilvēku iesaiste darbā, to saglabāšana nodarbināto statusā un sociālās aizsardzības sistēmu modernizēšana.....	27
2 Darba ņēmēju un uzņēmumu piemērošanās spējas un darba tirgu elastības uzlabošana.....	29
3 Lielāks ieguldījums cilvēku kapitālā ar labākas izglītības un prasmju nodrošināšanu	30

.

Paskaidrojuma raksts

Saskaņā ar 2005. gada pavasara Eiropadomes pieprasījumu šajā paziņojumā izklāstītas pirmās integrētās pamatnostādnes attiecībā uz izaugsmi un darbavietām laika posmam no 2005. līdz 2008. gadam.

Šis paskaidrojuma raksts attiecas gan uz Komisijas ieteikumu par ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm (EPVP), gan uz priekšlikumu Padomes lēmumam par nodarbinātības pamatnostādnēm (NP).

1.1. Nepieciešamība pastiprināti pievērsties izaugsmei un darbavietām

Laika posmā pēc Eiropadomes Lisabonas sanāksmes, kas notika 2000. martā, pasaules ekonomikā notika krasas negatīvas pārmaiņas. Optimismu attiecībā uz izaugsmes prognozēm, vērtspapīru tirgus aktivitāti un ieguldītāju uzticību jaunajai tehnoloģiskajai revolūcijai nomainīja arvien lielāka neskaidrība par pasaules ekonomikas attīstību. Starp faktoriem, kas to, iespējams, izraisīja, bija uz *dot.com* likto cerību sabrukums 2001. gadā, pasaules tirdzniecības pasliktināšanās, grāmatvedības skandāli, ģeopolitiskā nedrošība sakarā ar teroristu uzbrukumiem un karš Irākā. Šo faktoru radītā nedrošība ietekmēja uzņēmēju un patērētāju uzticību, samazinot iekšzemes pieprasījumu. Tā rezultātā gada pieauguma vidējais rādītājs dažās dalībvalstīs laika posmā no 2001. līdz 2003. gadam saglabājās zem 1 %.

Kopš 2003. gada otrā pusgada pamazām atsākusies tautsaimniecības atlabšana, un, lai gan Eiropas Savienības (ES) ekonomikas rādītāji par 2004. gada otro pusi ir likuši vilties, Komisijas jaunākās prognozes paredz saimnieciskās darbības rādītāju uzlabošanos 2005. gada laikā. Vēsturē viszemākās procentu likmes un paredzams nodarbinātības un faktisko algu pieaugums veicina apstākļus, lai iekšzemes pieprasījums palielinātos.

Šajā kontekstā inflācija palikusi mērena, neskatoties pat uz enerģijas cenu attīstību, un arī nodarbinātības pieaugums saglabājies, ko veicinājušas nelielas algu izmaiņas.

Paredzams, ka bezdarba līmenis, lai arī lēni, tomēr samazināsies, sasniedzot 8,7 % 2006. gadā. Paredzamais kopējais nodarbinātības līmenis 2003. gadā ES-25 ir 62,9 %, kas ir ievērojami mazāk nekā pieņemtais mērķis 70 %. Sieviešu nodarbinātības līmeņa mērķa (60 %) sasniegšana ir bijusi lēna, un šobrīd tas ir 56,1 %, tomēr paredzams, ka tas pieaugs. Gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības līmenis, kas turpināja pieaugt, sasniedzot nedaudz vairāk par 40,2 %, visvairāk atpaliek no 2010. gadam noteiktā 50 % mērķa. Vienlaikus neviennozīmīgi vērtējams sasniegtais darba kvalitātes uzlabošanās, un ekonomikas palēninājums ir palielinājis sociālās integrācijas problēmu nozīmīgumu. Pēc vairāku gadu krituma ilgtermiņa bezdarba līmenis atkal ir pieaudzis, un nešķiet, ka tuvākajā nākotnē tas varētu samazināties.

Tautsaimniecības atlabšana lielā mērā ir bijusi atkarīga no globālās izaugsmes atjaunošanās un pasaules tirdzniecības straujas palielināšanās. Pasaules izaugsmes ciklam sasniedzot savu

augstāko robežu un absorbējot augstāku pasaules naftas cenu negatīvo ietekmi, ES aizvien lielāks uzsvars tiks likts uz iekšzemes patēriņu, lai nodrošinātu lielāku stimulu uzplaukumam.

Lai gan ES ekonomiskās izaugsmes tempa palielināšanās rada zināmu atvieglojumu, **tomēr tās tautsaimniecības atlabšanas lēmums joprojām raisa bažas**. Tas nozīmē, ka ES ekonomika vairākos aspektos ir tālāk no sava mērķa kļūt par pasaules viskonkurētspējīgāko ekonomiku nekā tas bija 2000. gada martā. Šādos apstākļos un neskatoties uz to, ka Eiropas Savienības konkurentus kopumā ir skāruši tādi paši ekonomikas satricinājumi, starpība starp ES tās ekonomikas partneru izaugsmes potenciālu nav ievērojami samazinājusies.

Pirmais izskaidrojums tam, kādēļ Eiropas Savienības ekonomika ilgstoši darbojas zem sava potenciāla, ir tāds, ka tās **darbaspēka līdzdalība saglabājas salīdzinoši zema**. Dalībvalstīs paveiktais ļāvis nodarbinātības līmenim paaugstināties no 61,9 % 1999. gadā līdz 62,9 % 2003. gadā. Tomēr vēl jādara ļoti daudz, īpaši attiecībā uz jauniem un gados vecākiem darba ņēmējiem, lai sasniegtu Lisabonas mērķus. Salīdzinoši zemais nodarbinātības līmenis kopā ar salīdzinoši zemu darba stundu skaitu norāda, ka Eiropai ir neizmantots darbaspēka potenciāls. Ievērojama daļa no potenciālā darbaspēka nav nodarbināta un nespēj dot savu ieguldījumu dzīves līmeņa uzlabošanā.

Otrs galvenais izskaidrojums ES sliktajiem rādītājiem ir saistīts ar tās **zemo ražīguma pieauguma līmeni**. Ražīguma pieaugumam jau vairākas desmitgades ir tendence samazināties. Pēdējos 10 gados šo tendenci var daļēji skaidrot ar mazāk kvalificētu darba ņēmēju atgriešanos darbā. Tomēr liela daļa samazinājuma ir sakarā ar zemiem ieguldījumiem uzņēmējdarbībā un tehnoloģiskās attīstības un jauninājumu tempa samazināšanos, kā arī samērā zemu informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) izplatību. Stundas darba ražīguma pieaugums Eiropā kopš desmitgades sākuma ir vēl samazinājies, un tādēļ pirmo reizi vairākās desmitgadēs ES darba ražīguma pieaugums ir zemāks nekā tās galvenajiem konkurentiem. Šobrīd vairāk nekā trešdaļa no dzīves līmeņa atšķirības (t. i., IKP uz vienu iedzīvotāju) starp ES un ASV ir sakarā ar stundas ražīguma atšķirību. Lai gan ražīguma pieauguma samazināšanās tendences maiņa Eiropas Savienībai ir ievērojams uzdevums konkurētspējas uzlabošanai, tas arī ir viens no galvenajiem līdzekļiem izaugsmes palielināšanai.

Lielāka izaugsmes potenciāla panākšana un vairāk darbavietu izveide sniegs būtisku ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā un sociālajā kohēzijā Eiropas Savienībā. Tāpat, sociālās un vides ilgtspējības politikai jādod ieguldījums dinamiskā ekonomikā ar augstu nodarbinātības līmeni, kas spēj attīstīt un ieviest tehnoloģijas, ar kurām nodrošināt labklājību nākamajām paaudzēm. Kopā ar lielākas uzmanības pievēršanu izaugsmei un darbavietām integrētās pamatnostādnes laika posmam no 2005. līdz 2008. gadam nodrošina dalībvalstīm manevra iespēju izvēlēties vietēja līmeņa risinājumus, kas vislabāk noderīgi to reformu problēmām, tādējādi sekmējot valstu līdzdalību.

Mērķis jaunam Lisabonas stratēģijas sākumam, kā norādīts šajās integrētajās pamatnostādnēs, ir noteikt atbilstīgu reakciju uz šo notikumu attīstību. Tiek definēta stratēģija, ar ko pievēršas salīdzinoši zemiem izaugsmes rādītājiem un nepietiekamai darbavietu radīšanai. Visaptverošas reformas produktu un darba tirgos ir šīs pieejas neatņemama sastāvdaļa; Komisijas aprēķini liecina, ka reformu rezultātā iepriekšējās

desmitgades otrajā pusē potenciālais izaugsmes ātrums vidējā termiņā palielinājās par gandrīz pusi līdz trīs ceturtdaļām procentu punkta. Desmit gadu laikā tas nozīmētu IKP līmeņa pieaugumu līdz 7 vai 8 %. Ņemot vērā reformu pasākumu neviendabīgumu un savstarpēju papildināmību un kompromisus starp reformām dažādās nozarēs, varētu būt grūti noteikt precīzas bezdarbības izmaksas, tomēr tās ir ievērojamas.

Ņemot vērā nepietiekamos rezultātus Lisabonas stratēģijas ieviešanā un tikai mērenu tautsaimniecības atlabšanu, ko vēl kavē aizvien pastāvošs uzticības trūkums, vidējā termiņā koncentrēšanās uz izaugsmi un nodarbinātību ir nepieciešama, lai saglabātu un uzlabotu dzīves līmeni Eiropas Savienībā, vienlaikus ievērojot ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniegšanu. Ilgākā perspektīvā šis uzsvars ir vēl svarīgāks, lai sagatavotos tendencēm, kas varētu ievērojami ietekmēt izaugsmes un nodarbinātības izredzes. Eiropas iekšējā līmenī aizvien novecojošā sabiedrība uzliks milzīgu slogu valstu finansēm un darbaspēka pieejamībai. Komisijas aprēķini liecina, ka tikai un vienīgi novecojošās sabiedrības faktora rezultātā 2040. gadā potenciālais izaugsmes rādītājs varētu samazināties par līdz pat 1 %. Ārējā līmenī globalizācija panāk jaunu valstu integrāciju starptautiskajā ekonomikas sistēmā. ES jāizmanto iespējas, ko sniedz Āzijas ātri pieaugošo tirgu atvēršana, piemēram, Ķīnā un Indijā. Vienlaikus ES jāņem vērā jaunā starptautiskā darba dalīšana, īpaši tādēļ, ka Ķīna sāk vairāk specializēties precēs ar augstu pievienoto vērtību un Indija kļūst par globālo ārpakalpojumu centrāli. Ievērojami izaicinājumi ir arī pieaugošais resursu trūkums un cenu svārstība, klimata pārmaiņas un bioloģiskās daudzveidības izzušana.

1.2. Skats nākotnē

Kopienai un dalībvalstīm jāpievēršas šīm problēmām ar reālistisku optimismu. Ir daudz sekmīgu reformu un ekonomikas tendenču pagriešanas piemēru, kas liecina, ka pārmaiņas var būt veiksmīgas. Īpaši priecē tas, ka tiek plaši atzīta nepieciešamība steidzami veikt pasākumus problēmu risināšanai. Vērojama vispārēja vēlme veikt reformas, kas ļaus Eiropas Savienībai sasniegt lielāku izaugsmi un īstenot tās sociālos un vides plānus. ES ir augsts potenciāls savu konkurences priekšrocību turpmākai attīstībai, un ir ļoti svarīgi, lai pasākumi tiktu veikti **ar apņemšanos pilnīgi izmantot šo potenciālu un palielināt ES iedzīvotāju pārliecību.**

Šajā kontekstā ES un tās dalībvalstīm jāliek uzsvars uz ieguldījumiem zināšanās, lai nodrošinātu visas Eiropas ekonomikas dinamismu un spēku. Zināšanu sabiedrības izveide, balstoties uz cilvēku kapitāla, izglītības, pētniecības un jauninājumu politiku, ir pamatelements, lai palielinātu ES izaugsmes potenciālu un sagatavotos nākotnei. Ilgtspējīgai attīstībai vajadzīgs arī lielāks demogrāfiskais dinamisms, uzlabota sociālā integrācija un pilnīgāka tā **potenciāla izmantošana, ko sniedz Eiropas jaunieši**, kā to atzinusi Eiropadome, pieņemot Eiropas Jaunatnes paktu.

Gan iekšējā tirgus pabeigšana un godīgas konkurences veicināšana, gan uzņēmējdarbībai un uzņēmumiem labvēlīga klimata veidošana, infrastruktūru attīstība, pielāgoties spējīga un ietveroša darba tirgus veidošana un uz zināšanām balstītas reformas ir ekonomikas izaugsmes un augstāka ražīguma avoti. Iespējams, ka viss minētais var norisināties tikai tādas makroekonomikas politikas apstākļos, kas atbalsta izaugsmi.

1.3. Integrētās pamatnostādnes (2005–2008)

Minētie jautājumi liek mērķtiecīgi pievērsties reformām, lai palielinātu Eiropas Savienības izaugsmes potenciālu, vienlaikus saglabājot saprātīgu makroekonomikas politiku, kas ir reformas pasākumu izdošanās pamatā. Eiropadomes vienošanās par to, kā stiprināt un īstenot Stabilitātes un izaugsmes paktu, ļaus ar budžeta politiku saskaņotāk pievērsties šiem jautājumiem¹. Eiropas Savienības izaugsmes potenciāla palielināšana ļaus sasniegt galveno mērķi — ilgtspējīgu attīstību.

Integrētās pamatnostādnes ir šo prioritāšu tiešs pārcēlums Eiropas līmenī. Tās ir konkrēts solis Lisabonas stratēģijas jaunā uzsvara veidošanas un pārņemšanas procesā.

Jaunais uzsvars uz izaugsmi un darbavietām

Eiropadomes sanāksmē 2005. gada martā tika **aktivizēta Lisabonas stratēģija, tās jauno uzsvaru liekot uz izaugsmi un darbavietām Eiropā** saskaņā ar Komisijas priekšlikumiem². Ar šo lēmumu valstu un valdību vadītāji ir skaidri norādījuši Eiropas Savienības prioritātes nākamajiem gadiem. Eiropas Savienībai gan Eiropas, gan valstu līmenī tagad ir jākoncentrējas uz šiem tematiem un jāveic vajadzīgie pasākumi, lai attīstītu informētību par darbavietām, veidotu to pievilcību un radītu darbavietas³.

Īpaša uzmanība jāpievērš Lisabonas programmas mērķu izpildei. Lai sasniegtu šos mērķus, Eiropas Savienībai jāmobilizē visi valstu un Kopienas līdzekļi, tostarp struktūrfondi un lauku attīstības fondi, lai labāk izmantotu esošās sinerģijas. Turklāt attiecīgo ieinteresēto pušu iesaiste var palīdzēt rosināt apziņu par strukturālo reformu nepieciešamību, uzlabot īstenošanas kvalitāti un palielināt līdzdalību Lisabonas stratēģijas ieviešanā. Dalībvalstīm un Kopienai jāizmanto visas iespējas, lai integrēto pamatnostādņu īstenošanā iesaistītu reģionālās pārvaldes un pašvaldību iestādes, sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību. Par šajā jomā panākto tām jāziņo saskaņā ar Lisabonas stratēģijas ziņošanas kārtību.

Lai šā uzsvara maiņa būtu efektīva, Eiropadome nolēma stiprināt esošo mehānismu saskaņotību un papildināmību, uzsākot jaunu pārvaldības ciklu. Ar šiem uzlabojumiem process tiek ievērojami vienkāršots, un tam jāatvieglo šo prioritāšu pārņemšana un īstenošana valstu līmenī.

Jauns pārvaldības cikls

- Vispirms, Eiropadome ir aicinājusi Komisiju izaugsmes un darbavietu radīšanas prioritāti pārvērst jaunās ekonomikas politikas vispārējās pamatnostādnēs, pamatojoties uz Līguma 99. pantu, uzdodot Komisijai nodrošināt ekonomikas, sociālās un vides dimensijas ekonomisko saskaņu, kā arī jaunās nodarbinātības pamatnostādnēs, pamatojoties uz

¹ Ziņojums pievienots 2005. gada marta Eiropadomes secinājumiem, (http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=en&id=432&mode=g&name=)

² KOM(2005)24, 2.2.2005., «Strādājot kopā izaugsmei un nodarbinātībai. Jauns Lisabonas stratēģijas sākums».

³ 2005. gada marta Eiropadomes secinājumi, (http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=en&id=432&mode=g&name=).

Līguma 128. pantu. Tādējādi šie abi nozīmīgie instrumenti tiktu pielāgoti atjauninātās Lisabonas stratēģijas mērķiem, kas palīdzētu veicināt izaugsmi un darbavietu radīšanu.

- Vispārējo saskaņotību veicina arī tas, ka **abi šie dokumenti ir iekļauti** vienā vienīgā dokumentā, kas tādējādi ļauj parādīt Eiropas Savienībai un dalībvalstīm skaidru stratēģisku redzējumu par Eiropas uzdevumiem makroekonomikas, mikroekonomikas un nodarbinātības jomā.
- Integrētās pamatnostādnes tādējādi sniedz Kopienai un dalībvalstīm **stabilu un saskaņotu režīmu, kas ļauj īstenot** Eiropadomes apstiprinātos prioritāros pasākumus. Tās kalpo par pamatu **valstu reformas programmu** sagatavošanā, kuras dalībvalstīm jāiesniedz 2005. gada rudenī. Šim nolūkam tajās jānorāda konkrēti pasākumi, ko valstis gatavojas veikt (vai ir jau veikušas), lai atbalstītu izaugsmi un darbavietas valsts līmenī, katrai dalībvalstij īpašu uzmanību pievēršot galvenajām problēmām, ar kurām tā saskaras.
- **Pamatnostādnes tāpat kā valstu programmas, kas saskaņā ar tām tiks sastādītas, tiek izstrādātas 3 gadiem**, lai nodrošinātu īstenošanai vajadzīgo stabilitāti. Šīs valstu programmas tiks izstrādātas pēc diskusijām valsts līmenī ar kompetentajām parlamenta struktūrām, sociālajiem partneriem un iedzīvotājiem saskaņā ar dalībvalstu attiecīgajām paražām. Ļoti būtiski ir nodrošināt visu ieinteresēto pušu pilnīgu iesaisti šajās programmās.
- Pamatnostādnes saskaņā ar Līguma noteikumiem pēc vajadzības var koriģēt katru gadu. Valstis savas programmas var grozīt atbilstīgi to iekšējai politiskai nepieciešamībai.
- Integrēto pamatnostādņu līmenī panāktā saskaņotība jāturpina arī minētajās valstu programmās. Tādēļ tām **jāapvieno vienā kopīgā dokumentā visi valstu ziņojumi** saistībā ar Lisabonas stratēģiju. Tas konkrēti attiecas uz valstu ziņojumiem par nodarbinātību, t. s. „Kārdifas ziņojumiem” par ekonomisko reformu procesu, kā arī uz attiecīgi vienkāršotiem nozaru īstenošanas ziņojumiem, uz kuriem attiecas atklātā koordinācijas metode. Tiek iekļauti arī valstu stratēģiskie plāni, kuros norādīti prioritārie izdevumi saistībā ar struktūrfondiem un Kohēzijas fondu (pēc regulu pieņemšanas)⁴. Šāds vienkāršots ziņošanas mehānisms ļaus dalībvalstīm pirmām kārtām koncentrēties uz īstenošanu.
- Pēc šīm valstu reformas programmām nākamajos gados (2006. un 2007. gada rudenī) **jāseko atsevišķiem īstenošanas ziņojumiem**, iekļaujot jau norādītos nozaru ziņojumus, pirms tās tiek aizstātas ar jaunām programmām, kurās atspoguļosies jaunās 2008. gada pavasarī izdotās integrētās pamatnostādnes.

Komisija gatavojas drīz izstrādāt paziņojumu, kurā tiks precizēti daži elementi, lai palīdzētu dalībvalstīm atbilstīgi integrētajām pamatnostādnēm sagatavot savu attiecīgo programmu. Šie elementi var attiekties jo īpaši uz katrai dalībvalstij visnozīmīgāko problēmu identificēšanu,

⁴ Turpmākā paziņojumā par valstu reformas programmām Komisija izklāstīs savas vadlīnijas attiecībā uz to, kā iekļaut sekojuma ziņojumus par atklātas koordinācijas metodēm un stratēģiskos plānus attiecībā uz struktūrfondiem.

uz kopīgu satvaru un formātu, uz esošo nozaru ziņojumu iekļaušanu un uz šo programmu pārraudzību, ko veic Komisija.

Visbeidzot, Komisija iesniegs „Lisabonas Kopienas programmu 2005–2008”, kas norisināsies tandēmā ar valstu programmām un aptvers visus pasākumus, kuri izaugsmes un nodarbinātības labā jāveic Kopienas līmenī. Šajā programmā tiks atspoguļoti pasākumi, kas iekļauti Komisijas paziņojumā pavasara Eiropadomei⁵, un jo īpaši Lisabonas Rīcības programmas Kopienas elementi⁶.

1.4. Saturs un struktūra

Atzīstot to, ka makroekonomikas politika, mikroekonomika un nodarbinātība ir savstarpēji saistīti elementi un tiem citam citu jāstiprina, integrētās pamatnostādnes tiek iesniegtas vienā visaptverošā dokumentā, kam ir divas daļas.

1. daļa. Ekonomikas politikas vispārējās pamatnostādnes

Šajā integrēto pamatnostādņu daļā iekļauts Komisijas ieteikums par ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm, kas piemērojamas visām dalībvalstīm un Kopienai. Kā viena no galvenajiem ekonomikas politikas koordinācijas instrumentiem šī daļa atspoguļo jaunu Lisabonas stratēģijas sākumu un koncentrējas uz ekonomikas politiku ieguldījumu lielākai izaugsmei un nodarbinātībai.

Šajā daļā dalībvalstīm un Kopienai sniegtas vadlīnijas attiecībā uz makroekonomikas un mikroekonomikas politiku tajās jomās, kas sniedz vislielāko potenciālu izaugsmes un nodarbinātības uzlabošanai. A iedaļā izklāstīts makroekonomikas politikas iespējamais devums šajā jomā. B iedaļā aprakstīti pasākumi un politikas, kas Eiropas Savienībai un dalībvalstīm jāveic, lai padarītu Eiropu pievilcīgāku investoru un darbaspēka piesaistīšanai un palielinātu izglītības līmeni un jauninājumus izaugsmes veicināšanai.

Stabila makroekonomiskā vide un politika ievērojami veicina pasākumus un strukturālās reformas šo pamatnostādņu ieviešanai. Makroekonomikas politika un mikroekonomika spēcīgi mijiedarbojas un viena otru pastiprina. Bez makroekonomikas politikām, kas orientētas uz izaugsmi un stabilitāti, potenciālie ieguvumi no strukturālās reformas netiks īstenoti sakarā ar problēmām un nelīdzsvarotību ekonomikā. Vienlaikus strukturālās reformas var veicināt stabilu makroekonomikas politiku, padarot tirgus efektīvākus un tādējādi veidojot lejupvērstu spiedienu uz cenām un palielinot ekonomikas izturību pret triecieniem. Visaptveroša reformu stratēģija, ko pavada stabili makroekonomiskie apstākļi, nodrošinās, ka šī mijiedarbība un papildināmība tiek pilnībā ņemta vērā.

⁵ KOM(2005)24, 2.2.2005., «Strādājot kopā izaugsmei un nodarbinātībai. Jauns Lisabonas stratēģijas sākums».

⁶ SEK(2005)192, 3.2.2005., pavaddokuments Komisijas paziņojumam Eiropadomei.

2. daļa. Nodarbinātības pamatnostādnes

Šajā integrēto pamatnostādņu daļā ietverts priekšlikums Padomes lēmumam par nodarbinātības pamatnostādnēm, par ko notiks apspriešanās ar Eiropas Parlamentu, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju saskaņā ar Līguma 128. pantu. Šīm pamatnostādnēm un ar tām saistītajai Eiropas Nodarbinātības stratēģijai ir galvenā koordinējošā loma attiecībā uz dalībvalstu nodarbinātības politiku. Kopš 1997. gada minētā stratēģija ir palīdzējusi uzlabot nodarbinātības politikas uzsvaru, tās pārraudzību un ziņošanu par to visā Eiropas Savienībā.

Šajā daļā galvenā uzmanība pievērsta nodarbinātības politikas ieguldījumam, lai radītu vairāk un labākas darbavietas, kā paredzēts jaunajā Lisabonas programmā. Nodarbinātības politika var dot izšķirošu ieguldījumu, lai palielinātu nodarbinātību un ražīgumu, kā arī lai stiprinātu sociālo kohēziju. Nepieciešama arī sociālās aizsardzības sistēmu modernizācija, lai nodrošinātu to piemērotību, finansiālo ilgtspējību un atsaucību sabiedrības mainīgajām vajadzībām un lai atbalstītu ilgstošu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu⁷.

Nodarbinātības pamatnostādnēs noteikti vispārējie nodarbinātības mērķi un darbības prioritātes ES un tās dalībvalstīm. Nodarbinātības politika jāievieš paralēli reformām pakalpojumu, produktu un finanšu tirgos, un tām jāpanāk pozitīva mijiedarbība ar makroekonomikas politiku, kas vērsta uz izaugsmi un nodarbinātību. Tādēļ, lai nodrošinātu pienācīgu integrāciju un saskaņotību, sniegtas savstarpējas norādes starp attiecīgajām pamatnostādnēm 1. un 2. daļā.

⁷ Sociālā programma (KOM(2005) 33) detalizētāk aptver šos elementus.

Integrētās pamatnostādnes attiecībā uz izaugsmi un darbavietām (2005–2008)

Makroekonomikas pamatnostādnes

- (1) Nodrošināt ekonomikas stabilitāti.
- (2) Saglabāt ekonomikas ilgtspējību.
- (3) Veicināt racionālu resursu sadali.
- (4) Sekmēt lielāku saskaņotību starp makroekonomikas politiku un struktūrpolitiku.
- (5) Nodrošināt, lai atalgojuma attīstība veicinātu makroekonomikas stabilitāti un izaugsmi.
- (6) Dot ieguldījumu Ekonomikas un monetārajā savienībā, kas ir dinamiska un darbojas pareizi.

Mikroekonomikas pamatnostādnes

- (7) Paplašināt un padziļināt iekšējo tirgu.
- (8) Nodrošināt atvērtus un konkurences virzītus tirgus.
- (9) Radīt pievilcīgāku uzņēmējdarbības vidi.
- (10) Sekmēt uzņēmējdarbības kultūru un radīt vidi, kas atbalsta MVU.
- (11) Paplašināt un uzlabot Eiropas infrastruktūru un pabeigt pieņemtos prioritāros pārrobežu projektus.
- (12) Palielināt un uzlabot ieguldījumu pētniecībā un attīstībā.
- (13) Sekmēt jauninājumus un IKT izmantošanu.
- (14) Veicināt resursu ilgstošu izmantošanu un stiprināt sinerģijas starp vides aizsardzību un izaugsmi.
- (15) Veicināt spēcīgas rūpnieciskās bāzes veidošanos.

Nodarbinātības pamatnostādnes

- (16) Īstenot tādu nodarbinātības politiku, kuras mērķis ir pilnīga nodarbinātība, darba kvalitātes un ražīguma uzlabošana un sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšana.
- (17) Veicināt „dzīves cikla” pieeju darbam.
- (18) Nodrošināt atvērtus darba tirgus darba meklētājiem un nelabvēlīgākā situācijā esošiem iedzīvotājiem.
- (19) Uzlabot atbilstību darba tirgus vajadzībām.
- (20) Veicināt elastību kopā ar nodarbinātības drošību un samazināt darba tirgus segmentāciju.
- (21) Nodrošināt tādu algu un citu darbaspēka izmaksu attīstību, kas veicina nodarbinātību.
- (22) Paplašināt un uzlabot ieguldījumus cilvēku kapitālā.
- (23) Pielāgot izglītības un apmācības sistēmas jaunajām prasībām pēc zināšanām.

*

* *

Tādēļ Komisija

- iesaka turpmāk izklāstītās dalībvalstu un Kopienas ekonomikas politikas vispārējās pamatnostādnes atbilstīgi EK Līguma 99. pantam un
- ierosina turpmāk izklāstīto Padomes lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm atbilstīgi EK Līguma 128. pantam.

1. daļa
**Komisijas ieteikums par ekonomikas politikas vispārējām
pamatnostādņēm (2005–2008)**

KOMISIJAS IETEIKUMS

**par dalībvalstu un Kopienas ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādņēm
(atbilstīgi EK Līguma 99. pantam)**

A iedaļa. Makroekonomikas politika izaugsmei un darbavietām⁸

A.1. Makroekonomikas politika, kas rada apstākļus lielākai izaugsmei un vairāk darbavietām

Ekonomikas stabilitātes nodrošināšana, lai paaugstinātu nodarbinātības un izaugsmes potenciālu

Līdzsvarotas ekonomikas ekspansijas atbalstam un pašreizējā izaugsmes potenciāla pilnīgai īstenošanai vajadzīga pārdomāta makroekonomikas politika. Tā ir būtiski svarīga arī, lai izveidotu režīmu, kas sekmē adekvātu uzkrājumu un ieguldījumu līmeni, kā arī ieguldījumu mērķtiecīgāku orientēšanu uz zināšanu un jauninājumu jomu, lai ekonomikā nodrošinātu ilgtspējīgu un lielāku izaugsmi bez inflācijas, kā arī nodarbinātību. Plānojot nākotnei, uzņēmumiem un personām jāsauglabā pārlicība, ka cenu stabilitāte tiks saglabāta un ka maiņas kursi un ilgtermiņa procentu likmes būs stabilas.

Monetārā politika var dot savu ieguldījumu, nodrošinot cenu stabilitāti un, ja tas tiek sasniegts, atbalstot citas vispārējas ekonomikas politikas nozares. Dažām no jaunajām dalībvalstīm būs svarīgi, lai monetārā politika ļautu turpmāk samazināties ilgtermiņa procentu likmēm un valūtas maiņas kursu režīms būtu vērsts uz ilgtspējīgas faktiskās un nominālās konverģences sasniegšanu. Līdzdalība II Eiropas valūtas maiņas mehānismā (*ERM II*) palīdzēs stiprināt šos centienus. Makroekonomikas politikas papildu uzdevums dažām no šīm dalībvalstīm ir noturēt relatīvi augsto tekošā konta deficītu tādās robežās, kurās var nodrošināt samērīgu ārējo finansējumu. Tam būs nepieciešama fiskālās politikas mērenība, lai samazinātu tekošā konta deficītu, jo pēc privatizācijas procesa pabeigšanas tā finansēšana varētu kļūt grūtāka.

Stabila budžeta stāvokļa nodrošināšana ļaus pilnīgi un simetriski darboties automatiskajiem budžeta stabilizatoriem, lai stabilizētu ražīgumu ar augstāku un noturīgu pieauguma tendenci. Tām dalībvalstīm, kas jau ir sasniegušas stabilu budžeta stāvokli, uzdevums ir saglabāt šādu stāvokli, neizmantojot vienreizējus un pagaidu pasākumus. Pārējām dalībvalstīm ir būtiski svarīgi veikt vajadzīgos pasākumus, lai, jo īpaši uzlabojoties ekonomikas apstākļiem, sasniegtu savus vidēja termiņa budžeta mērķus, tādējādi izvairoties no ciklam pielāgotas politikas un nodrošinot apstākļus pilnīgai automatisko stabilizatoru darbībai pirms nākamās ekonomikas lejupslīdes. Dalībvalstīm vidēja termiņa budžeta mērķis ir atšķirīgs atkarībā no pašreizējā parāda proporcijas un potenciālās izaugsmes, vienlaikus saglabājot pietiekamu rezervi zem atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP.

⁸ Īstenojot iepriekš izklāstītās politikas pamatnostādnes, dalībvalstīm jāņem vērā, ka ieteikumi konkrētām valstīm, kas izdoti saistībā ar Padomes 2003. gada 26. jūnija ieteikumu par dalībvalstu un Kopienas ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm (2003-2005), kurš papildināts un atjaunināts saistībā ar Padomes 2004. gada 5. jūlija ieteikumu attiecībā uz 2004. gadu, paliek spēkā kā atsauces materiāli.

Pamatnostādne. Lai nodrošinātu ekonomikas stabilitāti, dalībvalstīm jā saglabā savi vidēja termiņa budžeta mērķi visā ekonomikas cikla laikā un, ja šis mērķis vēl nav sasniegts, tām jāveic visi vajadzīgie koriģējošie pasākumi saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu. Dalībvalstīm vienlaikus jāizvairās no ciklam pielāgotas fiskālās politikas. Dalībvalstīm ar tekošā konta deficītiem, kas draud sasniegt pārmērīgu apjomu, jāīsteno, lai tos koriģētu, īstenojot strukturālas reformas ar mērķi palielināt ārējo konkurētspēju, kā arī jāveicina šīs korekcijas ar fiskālo politiku (Integrētā pamatnostādne nr. 1).

Ekonomikas noturības saglabāšana ilgtermiņā, ņemot vērā sabiedrības novecošanos Eiropā

Sabiedrības novecošanās Eiropā nopietni apdraud Eiropas Savienības (ES) ekonomikas noturību ilgtermiņā. Saskaņā ar jaunākajām prognozēm līdz 2050. gadam ES iedzīvotāju darbaspējīgā vecumā (15–64 gadi) būs par 18 % mazāk nekā 2000. gadā, un to cilvēku skaits, kas vecāki par 65 gadiem, būs palielinājies par 60 %. Tas nozīmē ne tikai augstu atkarīguma līmeni, bet arī to, ka pieaugs parāda slogs, būs augstākas faktiskās procentu likmes un zemāka potenciālā ražošanas jauda, ja vien tagad netiks veikti pasākumi, lai saglabātu ES ekonomikas noturību ilgtermiņā.

Dalībvalstis var risināt novecošanās ekonomisko ietekmi, ātrākā tempā samazinot parādu un veicot pasākumus nodarbinātības līmeņa un darbaspēka pieejamības palielināšanai, lai kompensētu sekas, kādas būs tam, ka darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju skaits nākotnē samazināsies. Ir arī ļoti svarīgi modernizēt sociālās aizsardzības sistēmas, lai nodrošinātu, ka tās ir finansiāli dzīvotspējīgas, vienlaikus nodrošinot, ka tās atbilst noteiktajiem mērķiem attiecībā uz pieejamību un piemērotību, sagaidot augstākus atkarīguma rādītājus un vajadzību palielināšanos sakarā ar gados vecāku cilvēku skaita pieaugumu. Jo īpaši, uzlabota sociālās aizsardzības sistēmu mijiedarbība ar darba tirgiem var likvidēt traucējumus, kas ietekmē pensionēšanās lēmumus, un veicināt ilgāku darba mūžu, ņemot vērā arī dzīves ilguma palielināšanos.

Pamatnostādne. Lai saglabātu ekonomikas noturību, dalībvalstīm, ņemot vērā paredzamās izmaksas sakarā ar sabiedrības novecošanos, jānodrošina apmierinoša valdības parāda samazināšanas gaita, lai stiprinātu valsts finanses, jāreformē pensijas un veselības aprūpes sistēmas, lai nodrošinātu, ka tās ir finansiāli dzīvotspējīgas, vienlaikus būdamas sociāli piemērotas un pieejamas, un jāveic pasākumi, lai palielinātu nodarbinātības līmeni un darbaspēka pieejamību (Integrētā pamatnostādne nr. 2). *Skat. arī integrēto pamatnostādni „Sekmēt „dzīves cikla” pieeju darbam” (nr. 17).*

Racionālas resursu sadales un saskaņotas makroekonomikas un strukturālās politikas veicināšana

Lai maksimāli veicinātu izaugsmi un nodarbinātību, neietekmējot ekonomikas stabilitātes un noturības mērķus, valsts sektoram vajadzīgas pienācīgi izstrādātas nodokļu un izdevumu sistēmas, kas sekmē racionālu resursu sadali. To var panākt, pārnesot izdevumus uz tādām izaugsmi veicinošām kategorijām kā pētniecība un attīstība, fiziskā infrastruktūra, cilvēku kapitāls un zināšanas. Dalībvalstis var arī palīdzēt kontrolēt citas izdevumu kategorijas,

piemērojot noteikumus izdevumu jomā, izstrādājot budžetu, pamatojoties uz darbības rezultātiem, kā arī ieviešot mehānismus, kas nodrošinātu, ka tiek pareizi izstrādāti atsevišķie reformu pasākumi un visaptverošas reformu paketes. Nozīmīga ES ekonomikas prioritāte ir nodrošināt, lai nodokļu struktūras un to mijiedarbība ar pabalstu sistēmām sekmētu lielāku izaugsmes potenciālu ar vairāk darbavietām un lielākiem ieguldījumiem.

Pamatnostādne. Lai veicinātu racionālu resursu sadali, dalībvalstīm, neietekmējot ekonomikas stabilitātes un noturības mērķus, jānovirza valsts sektora izdevumi uz izaugsmi veicinošām kategorijām, jāpielāgo nodokļu struktūras, lai stiprinātu izaugsmes potenciālu, un jānodrošina, ka pastāv mehānismi, ar kuriem novērtē saistību starp valsts sektora izdevumiem un politikas mērķu sasniegšanu, kā arī jānodrošina reformu pakešu vispārēja saskaņa (Integrētā pamatnostādne nr. 3).

Stabilu makroekonomikas politiku uzdevums ir nodrošināt apstākļus, kas ļauj radīt darbavietas un nodrošina izaugsmi, tomēr galvenais elements, kas nosaka ilgtspējīgu ražošanas pieaugumu un labklājību, ir strukturālās reformas ar mērķi sekmēt produktīvus tirgus un pareizi veidot valsts iejaukšanos. Strukturpolitikas nespēja nodrošināt lielāku izaugsmi graus makroekonomisko stabilitāti, piemēram, ar budžeta deficītu, pastāvīgu inflācijas spiedienu un pielāgošanās spējas trūkumu īslaicīgu vai pastāvīgu ekonomikas krīžu gadījumos. Ļoti svarīgi dalībvalstu vispārējā ekonomikas stratēģijā ir nodrošināt, ka tajās ir saskaņots strukturpolitikas kopums, kas atbalsta makroekonomikas režīmu, un otrādi. Jo īpaši, tirgus reformām jāuzlabo ekonomiku vispārējā piemērošanās un pielāgošanās spēja, reaģējot uz izmaiņām cikliskos ekonomikas apstākļos, kā arī uz tādām ilglaicīgākām tendencēm kā globalizācija un tehnoloģijas.

Pamatnostādne. Lai sekmētu lielāku saskaņu starp makroekonomikas politiku un strukturpolitiku, dalībvalstīm jāveic reformas, kas atbalsta makroekonomikas režīmu, palielinot elastību, mobilitāti un pielāgošanās spēju, reaģējot uz globalizāciju, tehnoloģijas attīstību un cikliskām pārmaiņām (Integrētā pamatnostādne nr. 4). *Skat. arī integrēto pamatnostādni „Veicināt elastību kopā ar nodarbinātības drošību un samazināt darba tirgus segmentāciju” (nr. 20).*

Nepieciešamība nodrošināt to, lai atalgojuma attīstība veicinātu makroekonomikas stabilitāti un papildinātu strukturālās reformas

Atalgojuma attīstība var sekmēt stabilus makroekonomikas apstākļus un nodarbinātību veicinošas politikas kombināciju, ja faktiskais algas palielinājums atbilst attiecīgajam ražīguma pieaugumam vidējā termiņā un ir saskaņā ar tādu rentabilitātes līmeni, kas ļauj nodrošināt ražīgumu, jaudu un nodarbinātību veicinošus ieguldījumus. Tam nepieciešams, lai īslaicīgi faktori, piemēram, ražīguma pieaugums, ko izraisa cikliskais pacēlums vai vienreizējs maksimālā inflācijas līmeņa uzplaisnījums, neizraisītu nestabilas tendences algu pieaugumā un algu attīstība atspoguļotu apstākļus vietējā darba tirgū.

Ņemot vērā pastāvīgo augšupvērsto naftas un izejvielu cenu spiedienu, pastiprināta uzmanība jāpievērš tam, kādu ietekmi uz cenu konkurētspēju atstāj vienošanās par algām un darbaspēka izmaksu pieaugums. ES līmenī var veikt pasākumus, lai ar Makroekonomikas

dialoga starpniecību veicinātu pastāvīgu dialogu un informācijas apmaiņu starp monetārajām un finanšu iestādēm un sociālajiem partneriem.

Pamatnostādne. Lai nodrošinātu, ka atalgojuma attīstība veicina makroekonomikas stabilitāti un izaugsmi, un lai palielinātu piemērošanās spēju, dalībvalstīm jāveicina nominālo algu palielinājums un tādas darbaspēka izmaksas, kas ir saskaņā ar cenu stabilitāti un ražīguma tendenci vidējā termiņā, ņemot vērā kvalifikāciju atšķirības un vietējā darba tirgus apstākļus (Integrētā pamatnostādne nr. 5). Skat. arī integrēto pamatnostādni „Nodrošināt tādu algu un citu darbaspēka izmaksu attīstību, kas veicina nodarbinātību” (nr. 21).

A.2. Nepieciešamība nodrošināt dinamisku un pareizi darbojošos euro zonu

Nepieciešamība panākt lielāku izaugsmi un nodarbinātību ir īpaši liela euro zonā, ņemot vērā tās neseno vājo ekonomikas sniegumu un zemo potenciālās izaugsmes rādītāju, kas ir apmēram 2 procenti (pēc Komisijas aprēķiniem). Iekšzemes pieprasījums euro zonā ir bijis īpaši zems — gan privātais patēriņš, gan ieguldījumi bija ievērojami zemāki nekā visā ES-25 2004. gadā. Šķiet, ka zems privātais patēriņš saistīts ar joprojām pastāvošajām bažām attiecībā uz nodarbinātības prognozēm (bezdarbs saglabājas apmēram 9 %), pensiju sistēmu noturību un valsts finansēm kopumā, kā arī ienākumu prognozēm vidējā termiņā.

Euro zonas uzdevums ir nodrošināt pašreizējā izaugsmes potenciāla īstenošanu un laika gaitā pat palielināt tās izaugsmes potenciālu. To vislabāk var sasniegt ar makroekonomikas politiku, kas orientēta uz izaugsmi un stabilitāti, kā arī ar visaptverošām strukturālām reformām. Abiem šiem elementiem ir īpaša nozīme euro zonas dalībvalstīs, jo tie ievērojami ietekmē to spēju adekvāti pielāgoties triecieniem ar asimetrisku ietekmi un tādējādi arī visas euro zonas ekonomikas elastīgumu. Turklāt atsevišķu euro zonas dalībvalstu ekonomiku sniegums un politika ietekmē kopīgos elementus, piemēram, euro maiņas kursu, procentu likmes un cenu stabilitāti. Tas viss liecina par nepieciešamību pēc spēcīgākas makroekonomikas un struktūrpolitikas koordinācijas euro zonā.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) pievērš īpašu uzmanību fiskālās disciplīnas saglabāšanai, lai šos kopīgos elementus aizsargātu. Tas, ka nepastāv atsevišķa valstu procentu likmju un maiņas kursu politika, nozīmē arī pastiprinātu nepieciešamību panākt un uzturēt stabilu budžeta stāvokli, kas nodrošina pietiekamu budžeta rezervi, lai varētu amortizēt cikliskās svārstības vai ekonomikas triecienus ar asimetrisku ietekmi.

Struktūrpolitika, kas veicina cenu un algu plūstošu pielāgošanu, ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu, ka euro zonas dalībvalstis spēj ātri pielāgoties triecieniem (piemēram, pašreizējam naftas cenu triecienam), un palīdzētu samazināt nepamatotas inflācijas atšķirības starp dalībvalstīm. Šajā ziņā īpaši svarīga ir politika, kas palielina darba tirgu reakciju, sekmējot plašu darba līdzdalību, profesionālo un ģeogrāfisko mobilitāti un algu noteikšanu, kopā ar reformām, kas palielina produktu tirgus elastību.

Lai veicinātu starptautisko ekonomikas stabilitāti un labāk pārstāvētu tās ekonomiskās intereses, euro zonai jāspēj ar maksimālo potenciālu piedalīties starptautiskajā monetārās un ekonomikas politikas sadarbībā. Lai gan stabilas Eurogrupas prezidentūras izveide palīdzēs koordinēt euro zonas dalībvalstu nostāju, euro zonas ārējā pārstāvība saglabājas fragmentāra un nepilnīga, traucējot euro zonai ieņemt vadošu stratēģisku lomu pasaules ekonomikas sistēmas attīstībā.

Pamatnostādne. Lai sekmētu tādu EMS, kas ir dinamiska un darbojas pareizi, euro zonas dalībvalstīm jāpievērš īpaša uzmanība fiskālajai disciplīnai, tādēļ tām dalībvalstīm, kuras vēl nav sasniegušas savu vidēja termiņa budžeta mērķi, savā ciklam pielāgotajā budžeta deficītā jānodrošina ikgadējs uzlabojums vidēji par vismaz 0,5 % no IKP, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus, vienlaikus nodrošinot vēl lielāku pielāgojumu labvēlīgos apstākļos; jāturpina strukturālās reformas, kas uzlabos euro zonas konkurētspēju, un ekonomikas pielāgošana asimetriskiem triecieniem; jānodrošina, lai euro zonas ietekme pasaules ekonomikas sistēmā palielinātos un tā būtu proporcionāla euro zonas ekonomiskajai nozīmei (Integrētā pamatnostādne nr. 6).

B iedaļa. Mikroekonomikas reformas Eiropas izaugsmes potenciāla palielināšanai

Strukturālās reformas ir ļoti svarīgas ES izaugsmes potenciāla palielināšanai, jo tās palielina Eiropas ekonomikas produktivitāti un piemērošanās spēju. Lai panāktu maksimālu sinerģiju, tās vislabāk īstenot visaptveroši un koordinēti.

Eiropas izaugsmes potenciāla palielināšanai nepieciešama pozitīva attīstība gan darbavietu radīšanā, gan ražīguma palielināšanā. Kopš deviņdesmito gadu vidus ražīguma pieaugums ES ir ievērojami palēninājies. Šīs tendences mainīšana ir ievērojams ar konkurētspēju saistīts Eiropas Savienības uzdevums, īpaši ņemot vērā tās novecojošos sabiedrību. Paredzams, ka tikai sabiedrības novecošanās vien gandrīz uz pusi samazinās pašreizējā izaugsmes potenciāla līmeni. Tādēļ ražīguma pieauguma paātrināšana ir obligāta, lai saglabātu un uzlabotu dzīves līmeni nākotnē.

Ražīguma pieaugumu veicina ieguldījumi un jauninājumi. Tādēļ 2005. gada pavasara Eiropadomē pieņemtās Lisabonas Rīcības programmas galvenie elementi ir šādi: veicināt Eiropas pievilcību ieguldījumu piesaistei un stimulēt ieguldījumus zināšanās un jauninājumos. Tādēļ valstu un reģionālās programmas, ko atbalsta no struktūrfondiem un Kohēzijas fonda, aizvien vairāk pievērsīsies ieguldījumiem šajās jomās saskaņā ar Lisabonas mērķiem.

B.1. Eiropas pievilcības veicināšana investoru un darbaspēka piesaistīšanai

Tas, cik Eiropas Savienības būs pievilcīga kā ieguldījumu vieta, ir atkarīgs cita starpā no tās tirgu apmēra un atvērtības, tās normatīvās vides un infrastruktūras kvalitātes. Lielāki ieguldījumi palielinās Eiropas ražīgumu, jo darbaspēka ražīguma līmenis ir atkarīgs no ieguldījumiem fiziskajā un cilvēku kapitālā, kā arī zināšanās un infrastruktūrā.

Paplašināt un padziļināt iekšējo tirgu

Eiropas ražotāju spēja konkurēt un izdzīvot iekšējā tirgū ir būtiski svarīga to konkurētspējas nodrošināšanai pasaules tirgos. Pilnīgi integrēts iekšējais tirgus arī padarītu ES pievilcīgāku ārvalstu ieguldītājiem. Lai gan preču iekšējais tirgus ir integrēts salīdzinoši labi, pakalpojumu tirgi juridiski vai faktiski joprojām ir samērā sadalīti. Tas īpaši attiecas uz enerģijas un transporta tirgiem un regulētām profesijām. Lai veicinātu izaugsmi un nodarbinātību, kā arī stiprinātu konkurētspēju, pakalpojumu iekšējam tirgum jādarbojas pilnīgi, vienlaikus saglabājot Eiropas sociālo modeli. Efektivitāti ievērojami paaugstinātu arī nodokļu šķēršļu likvidēšana pārrobežu darbībām un atlikušo traucēkļu novēršana darba ņēmēju mobilitātei. Visbeidzot, finanšu tirgu pilnīga integrācija palielinātu ražību un nodarbinātību, ļaujot lietderīgāk sadalīt kapitālu un radot labākus apstākļus uzņēmumu finanšu jomā.

Neskatoties uz to, ka ieguvumi no vienota Eiropas tirgus ir plaši atzīti, iekšējā tirgus direktīvu transponēšanas procents diemžēl joprojām ir pārāk zems. Turklāt direktīvas bieži netiek pareizi īstenotas vai piemērotas, kā liecina lielais skaits Komisijas uzsāktu pārkāpumu procedūru. Dalībvalstīm drošāk jāsadarbojas savstarpēji un ar Komisiju, lai nodrošinātu, ka tās saviem iedzīvotājiem un uzņēmumiem sniedz maksimālo ieguvumu no iekšējā tirgus tiesību aktiem. Piemēram, vēl daudz uzlabojumu nepieciešams attiecībā uz publiskā iepirkuma praksi. Šādi uzlabojumi būtu pamanāmi, ja palielinātos atklāti izsludinātā publiskā

iepirkuma daļa. Turklāt atklātāks iepirkums ļautu dalībvalstīm ievērojami ietaupīt budžeta līdzekļus.

Pamatnostādne. Lai paplašinātu un padziļinātu iekšējo tirgu, dalībvalstīm jāpaātrina iekšējā tirgus direktīvu transponēšana, jānosaka par prioritāti stingrāka un labāka iekšējā tirgus tiesību aktu piemērošana, jāpaātrina finanšu tirgus integrācijas process, jānovērš nodokļu šķēršļi pārrobežu darbībām un efektīvi jāpiemēro ES publiskā iepirkuma noteikumi (Integrētā pamatnostādne nr. 7).

Nodrošināt atvērtus un konkurētspējīgus tirgus Eiropā un ārpus tās

Atvērti un konkurētspējīgi tirgi veicina resursu lietderīgāku izmantošanu, ļauj uzņēmumiem labāk organizēt darbu un darbojas kā jauninājumu radīšanas stimuls. Konkurences politikai ir bijusi nozīmīga loma, nodrošinot vienādus spēles noteikumus visiem uzņēmumiem ES, un tā var būt ļoti svarīga, raugoties uz plašāku normatīvo vidi saistībā ar tirgiem, lai sekmētu tādu apstākļus, kas ļauj uzņēmumiem efektīvi konkurēt. Eiropas tirgu turpmāku atvēršanu konkurencei var panākt, samazinot valsts atbalsta kopējo līmeni, vienlaikus pieļaujot atkāpes patiesu tirgus nepilnību gadījumos. Tam jānotiek vienlaikus ar atlikušā valsts atbalsta novirzīšanu par labu zināmiem horizontāliem mērķiem, piemēram, pētniecībai un jauninājumiem, un cilvēku kapitāla optimizācijai.

Īpaši efektīvs konkurences veicināšanas instruments ir strukturālās reformas, kas atvieglo iekļūšanu tirgū. Tās ir īpaši svarīgas tādos tirgos, kuri iepriekš bijuši pasargāti no konkurences ar darbībām, kas vērstas pret konkurenci, pārliecīgu reglamentēšanu (atļaujas, licences, minimālā kapitāla prasības, tiesiski šķēršļi, veikalu darba stundas, regulētas cenas, ierobežoti pārdošanas laikposmi utt.) vai sakarā ar tirdzniecības aizsardzību. Padome jau ir aicinājusi dalībvalstis izskatīt pastāvošos valsts tiesību aktus attiecībā uz to atbilstību ES noteikumiem, lai iekšējā tirgū likvidētu tirgus šķēršļus un atvērtu konkurenci.

Turklāt tādu pasākumu īstenošanai, kas jau pieņemti, lai konkurencei atvērtu ar tīkliem saistītas nozares, jāpalīdz nodrošināt zemākas cenas kopumā un lielāku izvēli, vienlaikus garantējot vispārējās ekonomiskās intereses pakalpojumu sniegšanu visiem iedzīvotājiem. Konkurences un regulatīvajām iestādēm jānodrošina pietiekama konkurence liberalizētos tirgos, kur „tradicionālo operatoru” tirgus daļa bieži saglabājas ļoti liela.

Būtiska ir kopīga pieeja attiecībā pret trešām valstīm, lai uzlabotu tirgus piekļuves nosacījumus ES uzņēmumiem. Vērienīga nolīguma sekmīgai noslēgšanai Dohas sarunu kārtā vēl vairāk jāatver pasaules tirgi tirdzniecībai un ieguldījumiem, tādējādi veicinot potenciālās izaugsmes palielināšanos.

Pamatnostādne. Lai nodrošinātu atvērtus un konkurētspējīgus tirgus, dalībvalstīm jānosaka par prioritāti likvidēt reglamentējošos un citus šķēršļus, kas kavē konkurenci nozīmīgās nozarēs; efektīvāk piemērot konkurences politiku; konkurences un regulatīvajām iestādēm izlases veidā pārskatīt tirgu, lai atklātu un likvidētu šķēršļus konkurencei un iekļuvei tirgū; samazināt valsts atbalstu, kas kropļo konkurenci; novirzīt atbalstu par labu zināmiem horizontāliem mērķiem, piemēram, pētniecība un jauninājumi, un cilvēku kapitāla optimizācija. Dalībvalstīm arī pilnībā jāīsteno pasākumi, kas pieņemti, lai konkurencei atvērtu ar tīkliem saistītas nozares ar mērķi nodrošināt efektīvu konkurenci visas Eiropas mēroga integrētos tirgos, vienlaikus ļaujot garantēt augstas kvalitātes vispārējās ekonomiskās intereses pakalpojumu sniegšanu (Integrētā pamatnostādne nr. 8).

Uzlabot Eiropas un dalībvalstu tiesību aktus

Lai izveidotu zemu izmaksu vidi, kurā norisinās tirdznieciski darījumi, liela nozīme ir tirgus regulēšanai. Tā arī ļauj labot tirgus nepilnības vai aizsargāt tirgus dalībniekus. Tomēr noteikumu kumulatīva ietekme var radīt ievērojamas izmaksas ekonomikai. Tādēļ ir ļoti svarīgi, lai noteikumi būtu labi izstrādāti un proporcionāli.

Izstrādājot vai pārskatot tiesību aktus, dalībvalstīm sistemātiski jānovērtē izmaksas un ieguvumi saistībā ar savām likumdošanas iniciatīvām. Tas nozīmē apspriešanos ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm, dodot tām pietiekami daudz laika atbildēt. Dalībvalstis tiek aicinātas izstrādāt valstu programmas labākai tiesību aktu pieņemšanai un ziņot par tām savās valstu Lisabonas programmās.

Komisijas stratēģijā labākai tiesību aktu pieņemšanai tiek rūpīgi izvērtēta jaunu vai pārskatītu noteikumu ekonomiskā, sociālā un vides ietekme, lai atklātu iespējamus kompromisus un sinerģijas starp dažādiem politikas mērķiem. Turklāt tiek izskatīta iespēja vienkāršot esošos noteikumus un novērtēta vienkāršošanas ietekme uz konkurētspēju. Visbeidzot, tiek attīstīta vienota pieeja jaunu un esošu tiesību aktu administratīvo izmaksu novērtēšanai.

Tādējādi iespējams ievērojami uzlabot normatīvo vidi, samazinot izmaksas, kas saistītas ar reglamentēšanu, tostarp administratīvās izmaksas. Tas ir īpaši svarīgi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kam parasti ir ierobežoti resursi gan Kopienas, gan valsts noteikto administratīvo uzdevumu veikšanai.

Pamatnostādne. Lai radītu pievilcīgāku uzņēmējdarbības vidi, dalībvalstīm jāuzlabo savu noteikumu kvalitāte, sistemātiski un stingri izvērtējot to sociālo, ekonomisko un vides ietekmi, vienlaikus ņemot vērā ar reglamentēšanu saistītās administratīvās izmaksas. Turklāt dalībvalstīm jāveic plašas apspriešanās par izmaksām un ieguvumiem saistībā ar likumdošanas iniciatīvām, jo īpaši, ja tas nozīmē kompromisus starp dažādiem politikas mērķiem (Integrētā pamatnostādne nr. 9).

Eiropai efektīvāk jāveicina uzņēmējdarbība, un tai vajadzīgs vairāk uzņēmumu, kas gatavi uzsākt radošus vai novatoriskus pasākumus. Jāatbalsta informācijas iegūšana par uzņēmējdarbību visos izglītības un apmācības veidos, un jānodrošina attiecīgo prasmju apgūšana. Šim nolūkam jāsekmē partnerības ar uzņēmumiem. Uzņēmumu veidošanu un izaugsmi var veicināt arī, uzlabojot piekļuvi finansējumam, pieņemot tādas nodokļu sistēmas, kas atalgo par panākumiem, un sniedzot uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumus, īpaši jauniem uzņēmējiem. Īpašs uzsvars liekams uz īpašumtiesību nodošanas atvieglošanu, bankrota tiesību aktu pārskatīšanu un glābšanas un pārstrukturēšanas procedūru uzlabošanu.

Pamatnostādne. Lai sekmētu uzņēmējdarbības kultūru un radītu MVU atbalstošu vidi, dalībvalstīm jāuzlabo piekļuve finansējumam, jāpielāgo nodokļu sistēmas, jāstiprina MVU jauninājumu potenciāls un jānodrošina attiecīga informācija un atbalsta pakalpojumi, lai mudinātu veidot jaunus uzņēmumus un sekmētu to izaugsmi saskaņā ar MVU hartu. Turklāt dalībvalstīm jāstiprina izglītība un apmācība uzņēmējdarbības jomā (savstarpēja norāde uz attiecīgo nodarbinātības pamatnostādni). Dalībvalstīm arī jāatvieglo īpašumtiesību nodošana, jāpārskata savi bankrota tiesību akti un jāuzlabo glābšanas un pārstrukturēšanas procedūras (Integrētā pamatnostādne nr. 10).

Paplašināt un uzlabot Eiropas infrastruktūru

Moderna infrastruktūra ir nozīmīgs faktors, kas ietekmē vietu pievilcību. Tā atvieglo personu, preču un pakalpojumu mobilitāti visā Eiropas Savienībā. Moderna transporta, enerģijas un elektronisko komunikāciju infrastruktūra ir priekšnosacījums, lai varētu izmantot ieguvumus no atjauninātās Lisabonas stratēģijas. Samazinot transporta izdevumus un paplašinot tirgus, savstarpēji saistīti un savietojami Eiropas komunikāciju tīkli palīdz veicināt starptautisko tirdzniecību un uzturēt iekšējā tirgus dinamiku. Turklāt notiekošā Eiropas ar tīkliem saistīto nozaru liberalizācija veicina konkurenci un nodrošina lielāku efektivitāti šajās nozarēs.

Attiecībā uz nākotnes ieguldījumiem Eiropas infrastruktūrā par prioritāti jāuzskata 30 prioritāro transporta projektu, ko Parlaments un Padome norādījusi Eiropas transporta tīkla pamatnostādņēs, īstenošana, kā arī uzsākšanai gatavu transporta, enerģijas un platjoslas komunikāciju pārrobežu projektu, kas norādīti Eiropas Izaugsmes iniciatīvā, īstenošana. Jāpievēršas arī infrastruktūras vājajām vietām valstīs. Piemērotas infrastruktūras cenu noteikšanas sistēmas var veicināt infrastruktūras racionālu izmantošanu un transporta veidu ilgtspējīga līdzsvara attīstību.

Pamatnostādne. Lai paplašinātu un uzlabotu Eiropas infrastruktūru un pabeigtu pieņemtos prioritāros pārrobežu projektus ar mērķi panākt valstu tirgu lielāku integrāciju paplašinātajā ES, dalībvalstīm jāattīsta piemērotas transporta, enerģijas vai IKT infrastruktūras, īpaši pārrobežu posmos, kā būtisks priekšnosacījums, lai sekmīgi atvērtu konkurencei ar tīkliem saistītās nozares. Turklāt tām jāievieš piemērotas infrastruktūru cenu noteikšanas sistēmas, lai iekļautu vides izmaksas, nodrošinot infrastruktūru racionālu izmantošanu un transporta veidu ilgtspējīga līdzsvara attīstību (Integrētā pamatnostādne nr. 11).

B.2. Zināšanas un jauninājumi izaugsmes sekmēšanai

Zināšanas, kas uzkrātas ar ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, jauninājumos un izglītībā, ir nozīmīgs ilgtermiņa izaugsmes virzītājspēks. Lisabonas stratēģijas izaugsmei un darbavietām pamatā ir politika, kuras mērķis ir palielināt ieguldījumus zināšanās un stiprināt jauninājumu spēju ES ekonomikā.

Palielināt un uzlabot ieguldījumu pētniecībā un attīstībā

Pētniecība un attīstība ietekmē ekonomikas izaugsmi vairākos veidos: pirmkārt, tā var veicināt jaunu tirgu vai ražošanas procesu rašanos; otrkārt, tā var radīt ievērojamus uzlabojumus jau esošajos produktos vai ražošanas procesos; treškārt, tā palielina valsts spēju uzņemt jaunas tehnoloģijas.

ES pētniecībai un attīstībai šobrīd tērē apmēram 2 % no IKP (dažādās dalībvalstīs gan šis apjoms svārstās no 0,5 % līdz vairāk nekā 4 % no IKP), kas ir tikai pavisam nedaudz vairāk nekā Lisabonas stratēģijas uzsākšanas brīdī. Turklāt tikai apmēram 55 % no pētniecības izdevumiem ES finansē rūpniecība. Vajadzīga ātrāka virzība uz ES kopīgā mērķa sasniegšanu — palielināt ieguldījumus pētniecībā līdz 3 % no IKP; divām trešdaļām no kopējā ieguldījumu apjoma būtu jānāk no privātā sektora. Dalībvalstis savās valstīs Lisabonas programmās tiek aicinātas ziņot par saviem pētniecības un attīstības izdevumu mērķiem

2008. gadam un 2010. gadam, kā arī par pasākumiem šo mērķu sasniegšanai. Galvenais uzdevums ir izveidot pamata apstākļus, instrumentus un stimulus, lai uzņēmumi ieguldītu pētniecībā. Jāracionalizē pētniecības izdevumi no valsts sektora budžeta un jāuzlabo saikne starp publiskā sektora veikto pētniecību un privāto sektoru. Jāstiprina izcilības centri un tīkli un labāk jāizmanto valsts sektora atbalsta mehānismi, tostarp fiskālie pasākumi, lai palielinātu privāto pētniecību un attīstību. Ļoti svarīgi ir arī nodrošināt, lai uzņēmumi darbotos pietiekamā konkurences vidē, jo konkurence ievērojami stimulē privātā sektora izdevumus saistībā ar jauninājumiem. Turklāt enerģiski jācenšas palielināt Eiropā esošo aktīvo pētnieku skaits un viņu darba kvalitāte, jo īpaši, piesaistot vairāk studentu zinātniskās, tehniskās un inženierzinātņu disciplīnās, kā arī sekmējot pētnieku karjeras attīstību un starptautisko un starpnozaru mobilitāti.

Pamatnostādne. Lai palielinātu un uzlabotu ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, dalībvalstīm jāturpina attīstīt pasākumu kopums, kas veicina uzņēmējdarbības pētniecību un attīstību: jāuzlabo pamata apstākļi un jānodrošina, lai uzņēmumi darbotos pietiekamas konkurences vidē; jāpalielina un jāracionalizē valsts sektora izdevumi pētniecībai un attīstībai; jāstiprina izcilības centri; labāk jāizmanto atbalsta mehānismi, piemēram, fiskāli pasākumi, lai palielinātu privāto pētniecību un attīstību; jānodrošina pietiekams daudzums kvalificētu pētnieku, iesaistot vairāk studentu zinātniskās, tehniskās un inženierzinātņu disciplīnās un sekmējot pētnieku karjeras attīstību un starptautisko un starpnozaru mobilitāti (Integrētā pamatnostādne nr. 12). *Sk. arī integrēto pamatnostādni „Paplašināt un uzlabot ieguldījumus cilvēku kapitālā” (nr. 22).*

Sekmēt jauninājumus, IKT pārņemšanu un resursu ilgtspējīgu izmantošanu

Eiropas ekonomikas dinamisms ir ārkārtīgi atkarīgs no tās novatoriskās spējas. Šim nolūkam jābūt izveidotiem ekonomikas pamata apstākļiem. Tas saistīts ar finanšu un produktu tirgiem, kas darbojas nevainojami, kā arī skaidri definētām un pieejamām intelektuālā īpašuma tiesībām. Jauninājumus tirgū bieži ievieš jauni uzņēmumi, kas var saskarties ar īpašām grūtībām finansējuma iegūšanai. Tādēļ jauninājumi jāsekmē ar pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt novatorisku uzņēmumu radīšanu un izaugsmi, kā arī uzlabotu piekļuvi finansējumam. Tehnoloģiju izplatību var veicināt, attīstot jauninājumu centrus un tīklus, kā arī ar jauninājumu atbalsta pakalpojumiem, kas īpaši vērsti uz MVU. Zināšanu nodošana tālāk, sekmējot pētnieku mobilitāti, tiešās ārvalstu investīcijas vai ievestas tehnoloģijas dod īpašu labumu mazāk attīstītām valstīm un reģioniem.

ES nav spējusi pilnīgi izmantot to, ka palielinājusies informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) attīstība un izmantošana. Tas rāda, ka joprojām par maz tiek ieguldīts IKT, ka pastāv oficiāli noteikti ierobežojumi un organizatoriskas problēmas saistībā ar IKT pieņemšanu. Tehnoloģiskie jauninājumi pamatā ir atkarīgi no ekonomikas vides, kas virzīta uz izaugsmi. IKT pārņemšana ir īpaši atkarīga no pielāgojamas darba organizācijas un elastīgiem tirgiem.

Pamatnostādne. Lai sekmētu jauninājumus un IKT pārņemšanu, dalībvalstīm mērķtiecīgi jāpievēršas uzlabojumiem jauninājumu atbalsta pakalpojumos, īpaši saistībā ar tehnoloģiju nodošanu tālāk, jauninājumu centru un tīklu veidošanu, savienojot universitātes un uzņēmumus, zināšanu nodošanas veicināšanu ar tiešām ārvalstu investīcijām, uzlabotu piekļuvi finansējumam un pieejamām un skaidri definētām intelektuālā īpašuma tiesībām. Tām jāsekmē IKT pārņemšana un ar to saistītas izmaiņas darba organizācijā tautsaimniecībā (Integrētā pamatnostādne nr. 13).

Ilgstoši Eiropas Savienības panākumi ir atkarīgi arī no vairāku ar resursiem un vidi saistītu jautājumu risināšanas, jo pretējā gadījumā šīs problēmas kavēs izaugsmi nākotnē. Šajā kontekstā nesenie notikumi un prognozes saistībā ar naftas cenām ir pasvītrotuši energoefektivitātes jautājuma neatliekamību. Turpmāka kavēšanās pievērsties šīm problēmām tikai palielinās veicamo pasākumu izmaksas. Tas attiecas, piemēram, uz tādiem pasākumiem kā klimata pārmaiņu problēmas risināšana, racionālāka resursu izmantošana un bioloģiskās daudzveidības izzušanas apstādināšana. Šajā kontekstā galvenā loma ir uz tirgu balstītu instrumentu izmantošanai, lai cenas labāk atspoguļo videi nodarīto kaitējumu un sociālās izmaksas. Videi draudzīgu tehnoloģiju attīstības veicināšana un to izmantošana, kā arī publiskā iepirkuma normu pielāgošana „zaļajām prasībām” var uzlabot novatorismu un veicināt attiecīgo nozaru ilgtspējīgu attīstību. Piemēram, ES uzņēmumi ir starp vadošajiem pasaulē, attīstot jaunas atjaunojamas enerģijas tehnoloģijas. Jo īpaši, sakarā ar augšupvērstu spiedienu uz enerģijas cenām un aizvien pieaugošu klimata apdraudējumu ir svarīgi mērķtiecīgi turpināt energoefektivitātes uzlabojumus, tādējādi sekmējot gan ilgtspējīgu attīstību, gan konkurētspēju.

Pamatnostādne. Lai veicinātu resursu ilgtspējīgu izmantošanu un stiprinātu sinerģijas starp vides aizsardzību un izaugsmi, dalībvalstīm jāpiešķir prioritāte ārējo vides izmaksu iekļaušanai, energoefektivitātes palielināšanai un videi draudzīgu tehnoloģiju attīstīšanai un izmantošanai. Šo prioritāšu īstenošanai jānotiek saskaņā ar esošajām Eiropas saistībām un pasākumiem un instrumentiem, kas ierosināti Vides tehnoloģiju rīcības plānā, izmantojot uz tirgu balstītus instrumentus, riska līdzekļus un pētniecības un attīstības finansējumu, pielāgojot publiskā iepirkuma normas „zaļajām prasībām” un likvidējot videi kaitīgas subsīdijas, kā arī ar citiem politikas instrumentiem (Integrētā pamatnostādne nr. 14).

Veicināt spēcīgas rūpnieciskās bāzes veidošanos Eiropā

Nesenais ražīguma pieauguma palēninājums ES ir daļēji saistīts ar tās grūtībām pārorientēt savu ekonomiku uz jaunākām nozarēm ar lielāku ražīguma pieaugumu. Lai sekmētu un saglabātu savas ekonomiskās un tehnoloģiskās līderpozīcijas, Eiropai jāpalielina spēja attīstīt un laist tirgū jaunas tehnoloģijas. Sinerģijas, kas rodas, kopīgi pievēršoties pētniecības, regulatīvajām un finanšu problēmām Eiropas līmenī, ja sakarā ar attiecīgā jautājuma mērogu vai apjomu atsevišķas dalībvalstis pašas par sevi nevar sekmīgi risināt tirgus nepilnības, vienmēr nav pilnīgi izmantotas, izņemot tādas programmas kā *Galileo* vai programmas aeronautikas nozarē. Tādēļ ES nav spējusi pilnīgi izmantot savu tehnoloģisko potenciālu. Eiropas izcilības paraugu apvienošana un publiskā un privātā sektora partnerības veidošana, kur sabiedrības ieguvumi pārsniedz privātā sektora ieguvumus, palīdzēs šo potenciālu izmantot.

Pamatnostādne. Lai veicinātu spēcīgu Eiropas rūpniecisko bāzi, dalībvalstīm mērķtiecīgi jāpievēršas jaunu tehnoloģiju un tirgu attīstībai. Tas, jo īpaši, nozīmē apņemšanos izstrādāt un īstenot kopīgas Eiropas tehnoloģiju iniciatīvas un publiskā un privātā sektora partnerības, kas palīdzētu novērst patiesas tirgus nepilnības, kā arī reģionālu vai vietēju uzņēmumu kopu radīšanu un attīstīšanu (Integrētā pamatnostādne nr. 15).

2. daļa

Nodarbinātības pamatnostādnes (2005–2008)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS

**par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm
(atbilstīgi EK Līguma 128. pantam)**

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS

par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņem

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, jo īpaši tā 128. panta 2. punktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu⁹,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta atzinumu¹⁰,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu¹¹,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu¹²,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

tā kā

- (1) Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā Eiropas Savienībai noteikts mērķis veicināt ekonomisku un sociālu attīstību un augstu nodarbinātību. Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 125. pantā noteikts, ka dalībvalstis un Kopiena izstrādā koordinētu stratēģiju nodarbinātības jomā, īpaši atbalstot kvalificētu, mācītu un pielāgoties spējīgu darbaspēku, kā arī darba tirgus, kas spētu reaģēt uz pārmaiņām ekonomikā.
- (2) Lisabonas Eiropadomē 2000. gadā tika uzsākta stratēģija ar mērķi panākt ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi ar vairāk un labākām darbavietām un lielāku sociālo kohēziju, nosakot ilgtermiņa nodarbinātības mērķus, tomēr pēc pieciem gadiem sasniegtais nav viennozīmīgs.
- (3) Nodarbinātības pamatnostādņu un ekonomikas politikas vispārējo pamatnostādņu integrēts izklāsts vienā dokumentā sekmē Lisabonas stratēģijas pārorientēšanu uz izaugsmi un nodarbinātību. Eiropas Nodarbinātības stratēģijai ir vadošā loma Lisabonas stratēģijas nodarbinātības mērķu īstenošanā.
- (4) Saskaņā ar 2005. gada 22. un 23. marta pavasara Eiropadomes secinājumiem pilnīgas nodarbinātības, darba kvalitātes, darbaspēka produktivitātes un sociālās kohēzijas mērķi jāatspoguļo skaidrās prioritātēs: vairāk cilvēku iesaiste darbā, to saglabāšana nodarbināto statusā un sociālās aizsardzības sistēmu modernizēšana; darba ņēmēju un

⁹ OV C ..., ..., . lpp.

¹⁰ OV C ..., ..., . lpp.

¹¹ OV C ..., ..., . lpp.

¹² OV C ..., ..., . lpp.

uzņēmumu pielāgošanās spējas un darba tirgu elastības uzlabošana; uzlabot ieguldījumu cilvēku kapitālā ar labākas izglītības un prasmju nodrošināšanu.

- (5) Nodarbinātības pamatnostādnes pilnīgi jāpārskata tikai reizi trijos gados, bet laika posmā līdz 2008. gadam to atjaunināšanas iespējām jābūt stingri ierobežotām.
- (6) Ieteikumi par nodarbinātību, ko Padome pieņēma 2004. gada 14. oktobrī¹³, paliek spēkā kā atsauces materiāls,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Ar šo tiek pieņemtas dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnes, kas izklāstītas pielikumā.

2. pants

Visus pamatnostādņu aspektus ņem vērā dalībvalstu nodarbinātības politikā un par tiem ziņo ik gadu iesniedzamajās Lisabonas valsts programmās.

3. pants

Šis lēmums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē,

*Padomes vārdā —
Priekšsēdētājs*

¹³ OV L326, 19.10.2004

Pielikums

1 VAIRĀK CILVĒKU IESAISTE DARBĀ, TO SAGLABĀŠANA NODARBINĀTO STATUSĀ UN SOCIĀLĀS AIZSARDZĪBAS SISTĒMU MODERNIZĒŠANA

Pilnīga nodarbinātība un bezdarba samazināšana, palielinot pieprasījumu pēc darbaspēka un tā pieejamību, ir būtiski svarīga. Tas jā dara vienlaicīgi ar darbavietu pievilcības, darba kvalitātes un darbaspēka produktivitātes uzlabošanu, kā arī nabadzīgo darba ņēmēju skaita samazināšanu. Pilnīgi jāizmanto sinerģijas starp darba kvalitāti, produktivitāti un nodarbinātību. Nepieciešama mērķtiecīga rīcība, lai stiprinātu sociālo integrāciju, novērstu izstumšanu no darba tirgus un atbalstītu tādu cilvēku iesaistīšanu darbā, kuri atrodas nelabvēlīgākā situācijā, kā arī lai samazinātu atšķirības starp reģioniem attiecībā uz nodarbinātību, bezdarbu un darbaspēka produktivitāti, īpaši atpalikušos reģionos. Panākumu atslēga ir līdztiesīgas iespējas, diskriminācijas apkarošana un integrēta pieeja dzimumu līdztiesības nodrošināšanai.

Pamatnostādne. Īstenot tādu nodarbinātības politiku, kuras mērķis ir pilnīga nodarbinātība, darba kvalitātes un ražīguma uzlabošana un sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšana. Politikai jāveicina 70 % vidējā nodarbinātības līmeņa sasniegšana Eiropas Savienībā kopumā, panākot arī 60 % sieviešu nodarbinātību un 50 % gados vecāku darba ņēmēju (55 līdz 64 gadi) nodarbinātību, kā arī bezdarba samazināšana. Dalībvalstīm jānosaka valsts nodarbinātības līmeņa mērķi 2008. un 2010. gadam (Integrētā pamatnostādne nr. 16).

Nodarbinātības līmeņa paaugstināšana ir visefektīvākais līdzeklis ekonomikas izaugsmes radīšanai un sociāli integrējošas ekonomikas veicināšanai, vienlaikus sniedzot drošību tiem, kuri nespēj strādāt. Jaunas „dzīves cikla” pieejas darbam veicināšana un sociālās aizsardzības sistēmu modernizēšana, lai nodrošinātu to piemērotību, finansiālo ilgtspējību un atbilstību sabiedrības mainīgajām vajadzībām, ir vēl svarīgāka, ņemot vērā darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita paredzamo samazināšanos. Jaunajā starppaaudžu pieejā īpaša uzmanība jāpievērš pastāvīgās sieviešu un vīriešu bezdarba līmeņa atšķirības problēmas risināšanai, kā arī gados vecāku darba ņēmēju un jauniešu zemajai nodarbinātībai. Nepieciešama arī rīcība, lai risinātu problēmu ar jauniešu bezdarbu, kas vidēji ir divas reizes lielāks nekā kopējais bezdarba līmenis. Jāveido pareizie apstākļi, lai sekmētu nodarbinātības palielināšanos, neatkarīgi no tā, vai tas saistīts ar pirmo ienākšanu darba tirgū, atgriešanos tajā pēc pārtraukuma vai vēlmi pagarināt darba mūžu. Ļoti svarīga ir darbavietu kvalitāte, ietverot atalgojumu un pabalstus, darba apstākļi, drošība, pieeja mūžizglītībai un karjeras iespējas, kā arī atbalsts un stimulants no sociālās aizsardzības sistēmām. Eiropas Jaunatnes pakta īstenošanai jādod ieguldījums „dzīves cikla” pieejai darbam.

Pamatnostādne. Veicināt „dzīves cikla” pieeju darbam, no jauna meklējot ceļus, kā veidot nodarbinātības iespējas jauniešiem un samazināt jauniešu bezdarbu; mērķtiecīgi samazinot dzimumu atšķirības nodarbinātības, bezdarba un atalgojuma līmenī; labāk saskaņojot darba un ģimenes dzīvi, ietverot arī izmaksu ziņā pieejamas bērnu aprūpes un citu apgādājamo aprūpes iespējas; veidojot modernas pensiju un veselības aprūpes sistēmas, nodrošinot to piemērotību, finansiālo ilgtspējību un atbilstību mainīgajām vajadzībām, lai atbalstītu līdzdalību nodarbinātībā un ilgāku darba mūžu, ietverot attiecīgu motivāciju turpināt strādāt, nevis agrāk doties pensijā; atbalstot darba apstākļus, kas nodrošina aktīvas vecumdienas (Integrētā pamatnostādne nr. 17). *Sk. arī integrēto pamatnostādni „Nodrošināt ekonomikas ilgtspējību” (nr. 2).*

Lai palielinātu līdzdalību un cīnītos ar sociālo atstumtību, ļoti svarīgi ir sekmēt darba meklētāju piekļuvi nodarbinātībai, novērst bezdarbu un nodrošināt, lai tie, kas kļūst bezdarbnieki, paliktu cieši saistīti ar darba tirgu un palielinātu savas darba iegūšanas iespējas. Tam nepieciešams likvidēt šķēršļus ceļā uz darba tirgu, efektīvi palīdzot darba meklēšanā, atvieglinot piekļuvi mācībām un citiem aktīviem darba tirgus pasākumiem, un nodrošinot, ka strādāt patiešām atmaksājas, kā arī novēršot bezdarba un nabadzības iespējamību. Īpaša uzmanība jāpievērš pasākumiem, lai veicinātu nelabvēlīgākā situācijā esošu cilvēku iekļaušanu darba tirgū, tostarp ar sociālo dienestu un sociālās ekonomikas paplašināšanu. Atšķirība to cilvēku, kas atrodas nelabvēlīgākā situācijā, bezdarba līmenī, kā arī bezdarba līmeņa atšķirība starp ES valstu piederīgajiem un personām, kas tādi nav, saglabājas pārāk augsta, un tā ievērojami jāsamazina atbilstīgi valstu noteiktajiem mērķiem. Īpaši svarīgi ir apkarot diskrimināciju, veicināt invalīdu piekļuvi nodarbinātībai un integrēt migrantus un mazākumtautības.

Pamatnostādne. Nodrošināt atvērtus darba tirgus darba meklētājiem un nelabvēlīgākā situācijā esošiem iedzīvotājiem, veicot aktīvus un profilaktiskus darba tirgus pasākumus, tostarp vajadzību laicīgu apzināšanu, atbalsta, vadlīniju un mācību nodrošināšanu darba meklēšanā ar īpaši izstrādātu rīcības plānu palīdzību, sniedzot vajadzīgos sociālos pakalpojumus, kas nepieciešami, lai atbalstītu nelabvēlīgākā situācijā esošu iedzīvotāju iekļaušanu darba tirgū un veicinātu sociālo un teritoriālo kohēziju un nabadzības izskaušanu; kā arī pastāvīgi pārskatot nodokļu un pabalstu sistēmas, tostarp pabalstu pārvaldību un to saņemšanas nosacījumus, un augstu faktisko nodokļu robežlikmju samazināšanu, lai strādāt patiešām atmaksātos un tiktu nodrošināts pienācīgs sociālās aizsardzības līmenis (Integrētā pamatnostādne nr. 18).

Lai vairāk cilvēku varētu atrast labāku darbu, jāstiprina arī darba tirgus infrastruktūra valstu un ES līmenī, tostarp ar *EURES* tīkla starpniecību, lai labāk sagatavotos iespējamām neatbilstībām un šādas problēmas atrisinātu. Šajā kontekstā būtiski svarīga ir darba ņēmēju mobilitāte ES, kas jānodrošina pilnībā. Pilnīgi jāņem vērā arī papildu darbaspēka pieejamība sakarā ar trešu valstu iedzīvotāju ieceļošanu.

Pamatnostādne. Uzlabot atbilstību darba tirgus vajadzībām, modernizējot un stiprinot darba tirgus institūcijas, īpaši nodarbinātības dienestus; nodrošinot lielāku nodarbinātības un mācību iespēju pārredzamību valsts un Eiropas līmenī, lai sekmētu mobilitāti visā Eiropā; labāk prognozējot pieprasījumu pēc konkrētas kvalifikācijas un pieprasījuma un piedāvājuma trūkumu darba tirgū; kā arī pienācīgi vadot ekonomisko migrāciju (Integrētā pamatnostādne nr. 19).

2 DARBA ŅĒMĒJU UN UZŅĒMUMU PIEMĒROŠANĀS SPĒJAS UN DARBA TIRGU ELASTĪBAS UZLABOŠANA

Eiropai jāuzlabo spēja prognozēt, uzsākt un amortizēt ekonomiskas un sociālas pārmaiņas. Tam nepieciešamas nodarbinātībai labvēlīgas darbaspēka izmaksas, moderna darba organizācija un darba tirgi, kas darbojas pareizi, nodrošinot lielāku elastību kopā ar nodarbinātības drošību, lai apmierinātu uzņēmumu un darba ņēmēju vajadzības. Minētajiem elementiem arī jāveicina tas, ka tiek novērsta sadalītu darba tirgu veidošanās iespēja un samazināts nedeklarēts darbs.

Mūsdienu aizvien vairāk globalizētajā ekonomikā ar tirgu atvēršanu un jaunu tehnoloģiju nepārtrauktu ieviešanu gan uzņēmumi, gan darba ņēmēji saskaras ar nepieciešamību un patiesībā arī ar iespēju pielāgoties. Lai gan šis strukturālo pārmaiņu process kopumā ir labvēlīgs izaugsmei un nodarbinātībai, tas arī izraisa pārvērtības, kas atstāj graujošu ietekmi uz dažiem darba ņēmējiem un uzņēmumiem. Uzņēmumiem jāklūst elastīgākiem, lai reaģētu uz pēkšņām izmaiņām pieprasījumā pēc to nodrošinātajām precēm vai pakalpojumiem, pielāgotos jaunām tehnoloģijām un spētu pastāvīgi ieviest jauninājumus, lai saglabātu savu konkurētspēju. Tiem arī jāreaģē uz pieaugošu prasību pēc darbavietu kvalitātes, kas saistīts ar darba ņēmēju personīgo izvēli un izmaiņām ģimenē, un nākotnē būs jāsadzīvo ar novecojošos darbaspēku un mazāk jauniem darbiniekiem, kas ir jauniešu vecumā. Darba ņēmējiem darba dzīve kļūst sarežģītāka, jo darba organizācijas veidi kļūst aizvien dažādāki un nevienādāki, un dzīves laikā nākas sekmīgi pārļaut aizvien vairāk pārmaiņu. Strauji mainīgā ekonomikā un ar to saistītā pārstrukturēšanā viņiem jāpielāgojas jauniem darba veidiem, tostarp informācijas un komunikāciju tehnoloģiju plašākai izmantošanai, un pārmaiņām savā darba statusā, kā arī jābūt gataviem mūžizglītībai. Lai paplašinātu piekļuvi darba iespējām arī visā ES, nepieciešams nodrošināt ģeogrāfisko mobilitāti.

Pamatnostādne. Veicināt elastību kopā ar nodarbinātības drošību un samazināt darba tirgus segmentāciju, pielāgojot nodarbinātības tiesību aktus, ja vajadzīgs, pārskatot elastības līmeni, ko nodrošina pastāvīgi un pagaidu līgumi; labāk prognozējot un konstruktīvi risinot pārmaiņas, tostarp ekonomikas pārstrukturēšanu, jo īpaši pārmaiņas, kas saistītas ar tirdzniecības atvēršanu, lai samazinātu to sociālās izmaksas un sekmētu pielāgošanos; atbalstot pārmaiņas nodarbinātības statusā, ietverot mācības, pašnodarbinātību, uzņēmumu veidošanu un ģeogrāfisko mobilitāti; veicinot un izplatot novatoriskus un pielāgojamus darba organizācijas veidus, tostarp sekmējot veselību un drošību un līgumu noteikumu un darba laika dažādību, lai uzlabotu kvalitāti un darba ražīgumu; pielāgojoties jaunām tehnoloģijām darbavietā un mērķtiecīgi pārvēršot nedeklarētu darbu likumīgā nodarbinātībā (Integrētā pamatnostādne nr. 20). *Sk. arī integrēto pamatnostādni „Sekmēt lielāku saskaņotību starp makroekonomikas politiku un struktūrpolitiku” (nr. 4).*

Lai maksimizētu darbavietu radīšanu, saglabātu konkurētspēju un dotu ieguldījumu ekonomikā kopumā, vispārējai atalgojuma attīstībai jābūt atbilstīgai ražīguma pieaugumam ekonomikā cikla laikā un tai jāatspoguļo situācija darba tirgū. Lai sekmētu darbavietu radīšanu, un tas īpaši attiecas uz zemāk atalgotu darbu, var būt nepieciešami arī pasākumi, lai samazinātu ar algām nesaistītas darbaspēka izmaksas un pārskatītu darba devēja un darba ņēmēja maksātos nodokļus un sociālos maksājumus.

Pamatnostādne. Nodrošināt tādu algu un citu darbaspēka izmaksu attīstību, kas veicina nodarbinātību, sekmējot piemērotus apstākļus, lai sistēmas algu noteikšanai sarunu ceļā, vienlaikus pilnīgi ņemot vērā sociālo partneru lomu, atspoguļotu produktivitātes un darba tirgus tendenču atšķirības nozaru un reģionālā līmenī; kā arī pārraugot un, ja vajadzīgs, pārskatot ar algām nesaistītu darbaspēku izmaksu struktūru un līmeni un to ietekmi uz nodarbinātību, īpaši attiecībā uz zemāk atalgotiem darbiniekiem un tiem, kas darba tirgū ienāk pirmoreiz (Integrētā pamatnostādne nr. 21). *Sk. arī integrēto pamatnostādni „Nodrošināt, lai algu attīstība veicinātu makroekonomikas stabilitāti un izaugsmi” (nr. 5).*

3 LIELĀKS IEGULDĪJUMS CILVĒKU KAPITĀLĀ AR LABĀKAS IZGLĪTĪBAS UN PRASMJU NODROŠINĀŠANU

Eiropai vairāk jāiegulda cilvēku kapitālā. Pārāk daudz cilvēku neienāk vai nepaliek darba tirgū kvalifikācijas trūkuma dēļ vai sakarā ar to, ka viņu kvalifikācija nav atbilstoša prasībām. Lai veicinātu piekļuvi nodarbinātībai visos vecumos, palielinātu produktivitātes līmeni un darba kvalitāti, ES vajadzīgs lielāks un efektīvāks ieguldījums cilvēku kapitālā un mūžizglītībā par labu katram iedzīvotājam, uzņēmumiem, ekonomikai un visai sabiedrībai. Dalībvalstis ir apņēmušās līdz 2006. gadam izstrādāt visaptverošas mūžizglītības stratēģijas.

Uz zināšanām un pakalpojumiem balstītā ekonomikā vajadzīgas dažādas prasmes no parastajām nozarēm, kuras savukārt arī pastāvīgi jāatjaunina, ņemot vērā tehnoloģiskās izmaiņas un jauninājumus. Ja darba ņēmēji vēlas saglabāt savas darbavietas un veidot karjeru, viņiem regulāri jāuzkrāj un jāatjaunina savas prasmes. Uzņēmumu ražīgums ir atkarīgs no tāda darbaspēka izveides un uzturēšanas, kas spēj pielāgoties pārmaiņām. Valdībām jānodrošina, lai paaugstinātos izglītības līmenis un lai jauniešiem būtu nepieciešamās svarīgākās kvalifikācijas saskaņā ar Eiropas Jaunatnes paktu. Visas ieinteresētās puses jāiesaista, lai attīstītu un veicinātu patiesu mūžizglītības kultūru jau iespējami agrā vecumā. Lai panāktu ievērojamu palielinājumu valsts un privātā sektora ieguldījumam cilvēkresursos uz vienu iedzīvotāju, svarīgi nodrošināt godīgu un pārredzamu izmaksu un pienākumu sadalījumu starp visām iesaistītajām pusēm. Ieguldījumiem izglītībā un apmācībā dalībvalstīm labāk jāizmanto struktūrfondi un Eiropas Investīciju banka.

Pamatnostādne. Paplašināt un uzlabot ieguldījumus cilvēku kapitālā, izstrādājot efektīvas mūžizglītības stratēģijas atbilstīgi Eiropas saistībām, tostarp attiecīgus stimulus un izmaksu dalīšanas mehānismus uzņēmumiem, valsts iestādēm un personām, jo īpaši, lai ievērojami samazinātu to skolnieku skaitu, kas pamet skolas, tās nepabeidzot; palielinot piekļuvi pamata profesionālajai, vidējai un augstākajai izglītībai, tostarp praksēm apmācībām un uzņēmējdarbībā; kā arī stiprinot līdzdalību pastāvīgā apmācībā darba vietā visa mūža garumā, īpaši zemas kvalifikācijas un gados vecākiem darba ņēmējiem (Integrētā pamatnostādne nr. 22). *Sk. arī integrēto pamatnostādni „Palielināt un uzlabot ieguldījumu pētniecībā un attīstībā” (nr. 12).*

Nav pietiekami noteikt tālejošus mērķus un palielināt visu ieinteresēto pušu ieguldījuma līmeni. Lai nodrošinātu, ka praksē piedāvājums atbilst pieprasījumam, mūžizglītības sistēmām jābūt pieejamām, arī izmaksu ziņā, un tām jāspēj reaģēt uz izmaiņām vajadzībās. Izglītības un apmācības sistēmu pielāgošana un to jaudas palielināšana ir vajadzīga, lai uzlabotu to nozīmi darba tirgū, to gatavību apmierināt uz zināšanām balstītas ekonomikas un sabiedrības vajadzības un to efektivitāti. IKT var izmantot, lai uzlabotu piekļuvi izglītībai un to labāk pielāgotu darba devēju un darba ņēmēju vajadzībām. Lai paplašinātu piekļuvi darba iespējām

visā ES, nepieciešama lielāka mobilitāte gan darba, gan mācību nolūkos. Jālikvidē atlikušie šķēršļi mobilitātei Eiropas darba tirgū, jo īpaši tie šķēršļi, kas saistās ar kvalifikāciju un zināšanu atzīšanu un pārredzamību. Lai atbalstītu valstu izglītības un apmācības sistēmu reformas, ir svarīgi izmantot pieņemtus Eiropas instrumentus un atsaucēs.

Pamatnostādne. Pielāgot izglītības un apmācības sistēmas jaunajām prasībām pēc zināšanām, labāk nosakot darbam nepieciešamo un galvenās zināšanas, un prognozējot kvalifikāciju prasības nākotnē; paplašinot izglītības un apmācības instrumentu pieejamību; attīstot nepieciešamos pamatapstākļus, lai atbalstītu kvalifikāciju pārredzamību, to netraucētu atzīšanu un neoficiālu mācību legalizēšanu; nodrošinot izglītības un apmācības sistēmu pievilcību, atvērtību un augstus kvalitātes standartus (Integrētā pamatnostādne nr. 23).

*

* *

Veicot pasākumus, dalībvalstīm īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai nodrošinātu labu nodarbinātības politikas pārvaldību. Tām jāveido plaša partnerība pārmaiņām, iesaistot parlamentārās struktūras un ieinteresētās puses, tostarp reģionālā un vietējā līmenī. Nozīmīga loma jāpiešķir Eiropas un valstu sociālajiem partneriem. Dalībvalstīm jādefinē apņemšanās un mērķi saskaņā ar ES pamatnostādnēm un ieteikumiem. Labai pārvaldībai vajadzīga arī pārredzamība, piešķirot administratīvos un finanšu resursus. Ar Komisijas piekrišanu dalībvalstīm Eiropas Nodarbinātības stratēģijas īstenošanai mērķtiecīgi jāizmanto struktūrfondu, jo īpaši Eiropas Sociālā fonda, resursi un jāziņo par veiktajiem pasākumiem. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai stiprinātu institucionālo un administratīvo spēju dalībvalstīs.

Īstenojot iepriekš izklāstītās politikas pamatnostādnes, dalībvalstīm jāņem vērā, ka ieteikumi valstīm, progresā rādītāji un mērķi, kas noteikti 2003. gada Nodarbinātības pamatnostādnēs un 2004. gada ieteikumos, paliek spēkā kā atsaucēs materiāli.